

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevari: p/f sosialurin

Fyrirtaksstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Høgni Djurhuus, Dagný Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Høvdini

oddagrein

Í summarhitanum hava vit upplivað hvørt av sínum, sum kundi verið vert at nomið við, um ikki til annað, so til at taka við læru av.

EITT av evnunum í heimliga blaðtjakinum hevur verið um høvd. Um hvørji høvd áttu at rulla — um tey høvd, sum vit áttu at fingið okkum til landið, men sum av áum felagsmarknaðarinnar, hóast avhøvdað, ikki fingust til landið.

EIN blaðmaður staddur í Aberdeen hevði hitt sølumen, sum harmaðist, tí hann ikki longur fekk høvi at selja føroyingum seyðarhøvd. Hann hevði árin frammanundan selt 100.000 seyðarhøvd til føroyingar. Men nú hevði eitt EF-direktiv forðað honum í hesum útmerkaða handli, og tað var hann harmur um.

HANN hevði tí biðið blaðmannin

heilsa lögmanni og biðið hann útverkað, at EF aftur gav honum loyvi at selja føroyingum seyðarhøvd.

OPINBARLIGA mundi hetta ynksi solumansins ikki verða komið av tí høvdasnakk, sum um sama mundið var í mesta tjaki her heima á klettunum. Neyvan mundi hann vita, at lögmaður, sum heilsuna skuldi hava, als ikki var heima, men spákaði sær millum húsaveggirnar í Tunis at finna sær ein svala í sólarhitanum.

MEN ímeðan rullaðu høvdini heima. Tað skuldi ikki henda, at persónar, sum ikki hóvaðu sitandi stýrið, fingi sess í almennum starvi. So heldur lata fara — og sektin á, um tað so verður blóman av Føroya fólk, sum kemur at kenna sviðan.

MEÐAN landsstýrið sólar sær í hitanum sunnanfyri, ganga menn høvuðleysir heima, vit hava bartút eingi høvd, sum hesum landinum stýra.

Grundlógarfest rættindi, men...

sosialurin heldur:

Í dagblaðnum í gjár skriver blaðstjórin viðmerking til lesarabrev hjá «Einum, ið fylgir við».

Dagblaðið hevur funnist døgliga at USA, serliga meðan vingilskulturin Jimmy Carter sat forseti og gjørdi vesturheiminum fyrri skommum ferð eftir ferð.

Brot úr blaðstjóriavíðm. í Dagblaðnum 16/7-82.

Jú, Dagblaðið fanst at fyrrverandi amerikanska forsetanum Jimmy Carter, tí hann royndi at bota eitt sindur um tey vánaligu sosialu viðurskiftini í USA, ynkski skerjingar í verjuútreiðslunum, ynkski frið og avvápnad og steðgaði amerikanskari vápnasolu til fleiri lond í Látinamerika við harðrendum einaræðisstýrum, tí tey nýttu vápnini at kúga sínar egnu íbúgv-ar.

Tílikt ljóðar ikki væl á Dagblaðnum. Nei, burtur við sosialum ábótum, latið heldur peningin fara til vápnaframleiðsluna, so generalarnir, ið antin ongantið eru vorðnir vaksnir ella eru farnir í barndømi, hava okkurt at spæla sær við. Seljið fleiri vápn til einaræðini í Latinamerika, fólkid har hevur einki at siga, hvi skulu tey hava rætt til teir pengar, sum annars klíra so væl í teim djúpu amerikansku multinationalu peningalunum.

USA var fyrsta land í heimi, sum longu í 1776 tók sær og sínum borgarum fult persónligt og tjóðarlígt frælsi. Bert eini 25 lond í heiminum í dag geva sínum borgarum somu persónligu rættindi, sum USA vísar sín- um fyrri 200 árum síð- ani.

Bort úr blaðstjóriavíðm. í Dagblaðnum 16/7-82.

Amerikanska grundlógin er víttfevnandi, men spell er, at hon enn ikki virkar eftir ætlan stívlaga 200 ára gomul.

Grundlógin nevnr eins rættindi fyrri øll, tað var kanska tí FBI skulðsetti amerikanska borgararættindamannin, baptista-prestin Martin Luther King fyrri at vera kommunistisk- an ófriðarkropp, tí hann víldi bota um korini hjá teim litu í USA. Sovjetiska grundlógin nevnr eisini eins rættindi fyrri øll. t.d. bæði trúar- og meiningfrælsi, men hvussu tey rættindini í veruleikanum virka, vita helst øll.

Eitt er, hvat grundlógin sigur, annað er, hvussu hon virkar.

Renovationsmálið í Eysturoynni

Til tann partin av bygdar- rónum sum sat í Nes kommunu og gav I.R.F. byggiloyvi til eina felags kommunala brennistøð eyst- antil á Høganesi í 1980, eru komnar áheitanir um, at geva eina almenna frágreiðing um hvussu tey hava viðgjørt hetta mál og hvussu byggiloyvi ljóðar.

Tað vilja vit her víð gera, men við tað at hetta er eitt ógvuliga drúgft mál við nógvum skrivligum tilfari at fara igjøgnum, verður her næstan ikki fari út í detaljir ella argumentir, og tí verður henda frágreiðing mest bert at umfata gongdina í høvuds- heitum.

Tað byrjaði tann 31. juli 1980, tá I.R.F. hevði boða bygdarráðnum saman við býráðnum í Runavík kommunu til fundar á Runa- vikar Sjómansheimi, har um- boðini fyrri I.R.F. legdu fram eina ætlan um at byggja eina felags kommunala brennistøð yviri á Myrum, innanfyri Fjallmannagil, á øki hjá Nes kommunu.

Hitin frá brennistøðini skuldi nýst til upphitingar- endamál í Runavík kommunu.

Umboð fyrri Nes kommunu forðu fram millum annað, at um teir skuldu geva byggiloyvi til eina slíka støð á sínum øki, sá teir gjarna, at teir eisini fingi part í teimum fyrminum sum møguliga lógu á nýtsluni av spillhit- anum o.o.

I.R.F. lovaði at kanna møguleikarnar fyrri at nýta spillhita í Nes kommunu.

Nes kommunu fekk skriv-

liga umsókn frá I.R.F. dag- fest 5. august 1980, um byggiloyvi til brennistøð, antin yviri á Myrum ella omanfyri Saltnes, og segdu frá, at teir kannaðu møguleik- arnar at leggja hana oman- fyrri Saltnes, við tí fyrri eyga at kunna endurnýta hita í Nes kommunu.

Hjálagt var projekt dag- fest juli 1980 «Forundersø- gelse for forbrændingsanlæg på Østerø» gjort av Rambøll & Hanneman. Teir fordu eisini fram, at henda umsókn var at skilja sum ein formlig umsókn, fyrri at fáa eina prin- cipiella støðutakan til byggiloyvi ella ikki.

12. august bleiv umsóknin viðgjörd í bygginevndini, og álit latið bygdaráðnum.

14. august bleiv umsóknin viðgjörd í bygdaráðnum, har henda samtykt einmælt var gjörd.

At Nes kommunu prin- cippielt kann geva tilsogn um byggiloyvi, men kann uppá núverandi (táverandi) tids- punkt ikki binda seg til eitt ávíst stað, fyrr enn nærri kanningar av vansom og fyrminum greitt siga okkum, har best egnaða staðið er, heruppi í eisini økið á Fossdalsbakka.

22. august viðgerð náttúru- friðingarnevndin umsókn frá I.R.F. um bygging av brenni- støð á Myrinum, ella oman- fyrri Saltnes, náttúrufríð- ingarnevndin dæmdu betur plássid omanfyri Saltnes, og góðkendi at hon kundi bygg- ast har.

9. oktober staðfestir Fæ- røernes Overfredningsnæv- n, avgerðina hjá náttúrufríð-

ingarnevndini í Eysturoy.

11. og 12. november var bygdaráðið í Danmark fyrri sjálvt at siggja slíkar brenni- støðir í rakstri, og kunna seg við hvørjar treytir, yviri- álagað slíkom brenni- støðum og hvussu um- hvørvið var har brennistøð- irnar støðu.

29. november hevði bygda- ráðið almennan fund fyrri borgarum í Nes kommunu, umboð fyrri I.R.F. og serkenir í málinum vóru við.

Boðnir við vóru eisini mill- um aðrar Runavík býráð, landstýrið, F.N.U. og komm- unulekin.

A hesum fundi fingi bygdaráðslimirir handa eitt mótmælisskriv við 268 undir- skriftum í vóru soljóðandi:

Undirritaðu Borgarar í Nes kommunu, mótmæla her við harðliga at «Rusk & Brenni- støðin» verður bygd, mitt í útstykkingsøki «Undir Høga- nes». Hvat við Fossdals- bakka?

Hvi byggja hana mitt í ein- um framtíðarøki við?

Sethúsabygging? Hvat við børnum okkara???

22. desember fylir lá ummæli frá landslækanum, eftir áheitan frá Nes komm- unu.

30. desember viðgjördi bygdaráðið málið, og niður- støðan bleiv at ein bygda- ráðslimir mælti til eina plase- ring av brennistøðini í Foss- dali, meðan hinir seks góðu soljóðandi byggiloyvi.

(Framhald — vegna plássstrot)

Framhald av síðu 3

dámar teimum stóttan fisk.

Aftaná døgurða hava tey so møguleikan at keypa eitt- hvørt leskiligt og okkurt góð- gæti í eini litlari krambúð, sum leiðararnir skipa fyrri. Har kunnu tey so eisini keypa postkort og frimerki. Børnini eru annars sera fegin um at senda brev og postkort heim og tey fáa eisini nógv brev heimanifr. Kl. 13.30 mótast born og leiðarar fyrri at tilrættaleggja dagin, sum kemur.

Seinrapartin halda aktivitetir inn fram og seinna í degnum mótast londini hvør í sær at tosa um eitthvørt. Børnini eru hvørjum landi hava eisini brúk fyrri at vera saman av og á, at tosa um tey nú hava onkrar trupul- leikar osfr. Um kveldið hendir eisini nógv. Aftaná náttúruða verður skipað fyrri hugnaletu í samkomuhøllini, har londini hvør í sær ella saman tilrættaleggja eitt kvöld við sangi, sketum, spæli o.o. Mikukveldið skuldu Frankariki og Fø- royar skipa fyrri kvöldinum. Alt verður hildið loyniligt til sjálva lötuna, tá tað verður fært fram. Børnini fara til songar um 21.30.

Teir fyra leiðararnir eru annars væl nøgdir við leguna higartil. Tey eru sera ovfarin av, at eingin trupulleikar hava verið við nokrum barni. Børnini kenna seg væl á leguni, og duga øll serstak- liggja væl at vera saman í felag.

Hetta er áðru ferð, at lega verður hildin í Føroyum. Fyrstu ferð var á Sandi í 1979. Samstundis sum legan verður hildin í Føroyum,

luttaka 20 føroysk børn á 5 ymsum legum aðrastaðni. Legan í Hoydølum fer nokk at kosta einar 100.000 kr., tá avtornar. Leigan av skú- lanum er 36.000 kr., kokkurin skal hava løn og síðani kemur maturin og lutirnir til akti- vitetirnar. Legan verður figgjað gjøgnum lutaseðla- soluna, sum hevur verið til frama fyrri tiltakinum.

— Men hvør sleppur so við á legurnar?

— Tað er ymiskt frá landi til land. Onkra staðni eru tað tey dugnalagstu børnini í skúlanum, og onkra staðni eru tað bert tey, sum hava ráð til slíka ferð. Men yvir- høvur er tað so, at øll børn kunnu gerast limir í CISV og fara á legu. Talið er avmark- að, og har fleiri søkja enn pláss er til, verður lutakast. Hetta er m.a. galdandi í Føroyum. T.d. vóru í ár 40 umsóknarar til tey 20 legu- plássini aðrastaðni. Vit mattu tí kasta lut.

Av tí at CISV er rættiliga nýtt í Føroyum, so hevur tað verið trupult at fáa nokk av børnum til legurnar. Leið- ararnir hava verið nøyddir at ringja út til fólk og biðja tey senda barnið avstað. Nú vita so foreldur meira um henda møguleikan, og fleiri og fleiri vilja lata børnini sleppa á slíka legu. Prisirnir eru ymiskir alt eftir har legan er. Men í meðal man prisurin liggja um einar 3.000 kr.

Tað verður roynt at fáa børnini, har tey ynskja at fara. Men um t.d. foreldur halda, at tað er meira spenn- andi at senda tey til Mexico

enn til Svøríkis, so kann hetta lættliga vera ein mis- skiljing. Tí endamálið við leg- unum er ikki so nógv at læra landið at kenna sum at læra onnur børn at kenna.

Legan í Hoydølum byrjaði 2. juli og endar 27. juli. Børn- ini skulu eisini búgva hjá fø- røyskum familjum tvey viku- skifti. Harumframt fara tey tús eftir oynni at siggja onkran bóndagard og siggja alingina við Air. Eisini er ætlanin at fara tús við slupp- ini.

Og meðan vit spáa uttan- fyrri hoyra vit børnini syngja... Children of all over, stand with backs against the wall, now join hands with your neighbour, be united on and all... children of all over, It's up to you to set the peace, The problem will soon be in your hands, To unite the human race... children of all over, as your lifetime passes by, so preach peace to your children, That this world will never die.

Og niðurlagið... forget about your colour, forget about your creed, forget about your hatred, forget about your troubles, now are we all agreed, that a friend in need, is at friend indeed...

Og hesi vøkr orðini og songurin fingi meg at hugsa um orðini hjá Jákup í Skemmuni, ið stóðu í grein í Oyggjatiðnið fyrri í vikuni: «Tann einasta vón, sum vit eiga fyrri framhaldandi lívi á jørðini er tann, at børnini kunnu gera alt betri enn vit og forfedrar okkara hava gjørt».